

Spolkový dom v Skalici - dvojnásobná tlač nie je falzifikát

Výrazná výrobná chyba – dvojnásobná tlač čiernej farby známky č. 601 „Dušan Samuel Jurkovič: Spolkový dom v Skalici“ bola ponúknutá v jarnej aukcii firmy Album (<http://www.albumik.sk/aukcia/aukcia-jar-2016/>).

Pri prvom pohľade na túto položku (obr. 1) mi bolo ľúto, že je poškodená – v ľavom hornom rohu sú až tri krátke zúbky. Z polohy nesprávne centrovanej tlače čiernej farby som – s prihliadnutím na svoje dovtedajšie poznanie – pojal podozrenie, že môže ísť o falzifikát.

Slovenská pošta vydala emisiu č. 601 (<http://www.pofis.sk/katalog/produkty/znamka-2015-umenie-dusan-samuel-jurkovic-spolkovy-dom-v-skalici>) vo forme zúbkovaného hárdčka tlačeného kombináciou plnofarebného ofsetu a jednofarebnej čiernej ocelotlače z plochej platne. Vydaná bola aj číslovaná jednofarebná príležitostná tlač a členovia ZSF dostali exkluzívnu prémiiu – číslovaný nezúbkovaný hárdček. Bola tu hypotetická možnosť použiť na vytvorenie dvojnásobnej tlače čiernej farby oficiálne vydanú príležitostnú tlač.

Mám hendikep mimobratlavčana a ešte dlho, dlho nebudem „zadarmista“,... preto som o preskúmanie ponúknutej položky požiadal Bratislavčana pána Rudolfa Šuleja. Vymenili sme si pár mailov a paralelne som sa obrátil na Poštové múzeum v Banskej Bystrici a Poštovú tlačiareň cenín v Prahe, kde bola táto emisia vytlačená.

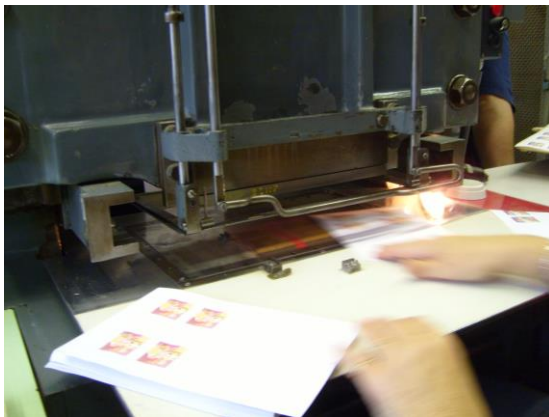
Obr. 1 Aukčná položka

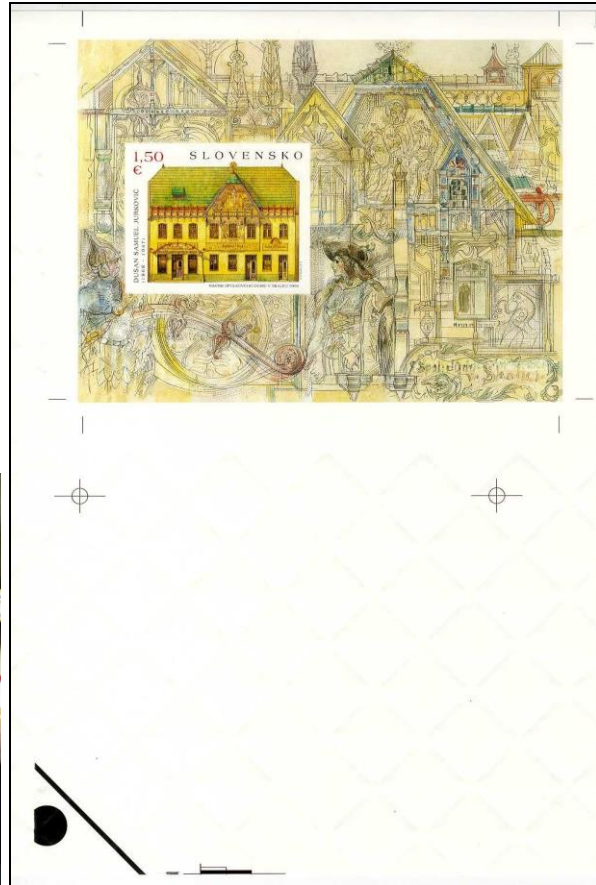
Obr. 2 Hypotetická dvojnásobná tlač

Pán Šulej si všimol ďalšie detaily – predovšetkým chýbajúcu čiernu kresbu na ľavej strane známky (obr. 2) a usúdil, že ide o falzifikát, o čom informoval pána Ziku a položka bola z aukcie stiahnutá. Svoje poznatky uverejnil na webe <http://www.postoveznamky.sk/falzifikat-vyrobnaj-chyby-slovenskej-znamky>.

K podozreniu ma viedli poznatky dokumentované na obr. 3 (fotografia z PTC) a obr. 4 (sken tlačového listu získaný z Poštového múzea), sformuloval som ho do viet: „Na tlačovom liste je vyznačený roh, ktorý sa pri tlači OTp používa na polohovanie papiera. Tlačiarka vezme TL s ofsetovou tlačou a pravou rukou ho umiestni na ľavú a dolnú zarážku. Čiže nie je možné, aby OTp tlač bola posunutá doprava (nepustí ľavú zarážku) alebo hore (nepustí dolnú zarážku). Môže existovať posunutá tlač doľava (pri posune papiera vpravo od zarážky) alebo dole (pri posune papiera nahor od zarážky) a samozrejme aj kombinácia vľavo-dole.“

Obr. 3 Detail tlače OTp v PTC Praha

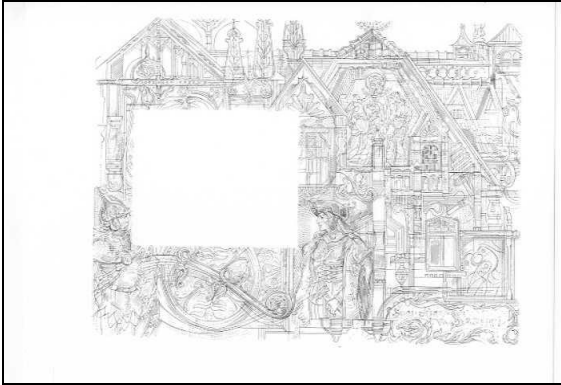

Obr. 4 Tlačový list s vyznačením tzv. nakladacieho rohu

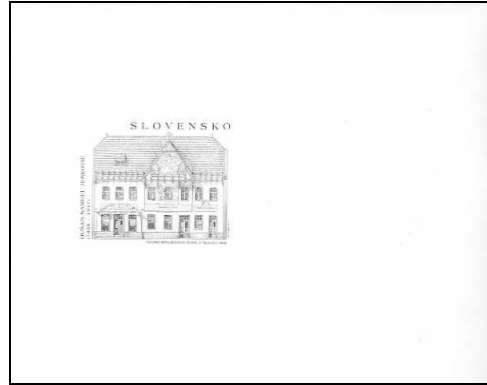
Za PTC sa k predloženému podozreniu vyjadril pán Pavel Vavřina, manažér výroby a techniky: „Těžko posoudit na poměrně nekvalitním obrázku, zda je to naše práce, či nikoliv. Správně usuzujete, že při nakládání do Waitu je neobvyklé, aby došlo k posunu tisku v tomto směru. Toto vše jsou ale pouze domněnky, protože je zde lidský faktor, a ten je nepředvídatelný. Po konzultaci s mistrem tisku, přichází v úvahu jedna možnost: a to, že při nakládání do stroje si obsluha uvědomila, že aršík je mimo náložky (v tomto případě by aršík musel být naložený přes zadní náložku). Obsluha se snažila v chodu stroje odstavit tlak, ale nedošlo k tomu včas a stroj vytiskl rytinu mimo obraz známky a posléze za chodu stroje obsluha srovnala aršík a došlo k dalšímu tisku, při kterém se ten první otisk ocelotiskové barvy lehce rozmázl. To vše se může stát, ale i přesto by takovýto zmetek neměl opustit prostory naší firmy.“

Po mojom upozornení na chýbajúcu tlač na ľavej strane („pri skutočnom posune by na ľavej časti známky bola kresba z ľavej časti hárdčeka“) poslal pán Vavřina druhé, závažné vyjadrenie: „Upozorňuji, že tisk ocelotisku probíhal ze dvou tiskových desek! Jedna byla pouze známka a druhá okolí aršíku (důvodem byla velká plocha ocelotisku – proto se rytina rozdělila na dvě části: známka a okolí aršíku). Ten druhý otisk oceli mohl rozmačkat ten první otisk ještě nezaschlý – vše by teoreticky mohlo být tak, jak jsem uvedl. Moc se omlouvám za nepříjemnosti, ale pro podrobné zkoumání bychom tu známku museli vidět.“

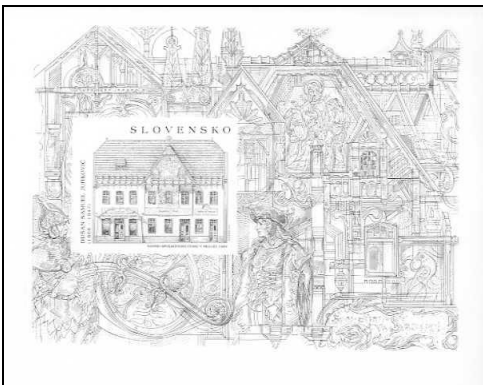
Jeho slová o osobitnej tlači čiernej ocel'otlače z dvoch platní potvrdili obratom pracovníčky Poštového múzea, ktoré mi poslali skeny tzv. tlačových postupností (obr. 5 - 7) a informáciu o tlačových platniach: „K tejto emisii máme samostatne dosku pre známku a dosku pre hárdček. Doska pre hárdček nie je rytá v obdĺžniku, kde má byť známka. Ten má len rovný povrch. Rytý je len priestor okolo neho. Obe dosky sú pochrómované, takže sa z nich priamo tlačilo.“

Obr. 5 Odtlačok tlačovej platne okolia známky

Obr. 6 Odtlačok tlačovej platne známky

Obr. 7 Súťaž odtlačkov oboch tlačových platin

Myslím, že predložené fakty a vysvetlenia pracovníka tlačiarne umožňujú vysloviť sa k pravosti ponúkanej položky pozitívne.

Absencia čiernej kresby na ľavej strane známky (na ktorú upozornil pán Šulej) svedčí paradoxne v prospech pravosti – falzifikátor nemohol vedieť o osobitnej tlači známky a okrajov hárčeka a ak by zhotovil falzifikát skopírovaním príležitostnej tlače, tak na známke by bola aj absentujúca čierna kresba.

Neostroť a rozpitosť posunutej tlače môžeme vysvetliť tým, že bola takto poškodená druhým, správne centrovaným úderom tlačiarenského lisu na čerstvú nezaschnutú tlač. Pomohlo by porovnanie s inými prípadmi dvojnásobnej tlače resp. prehliadka odborníkmi z PTC.

Poškodenie perforácie svedčí v prospech pravosti – falzifikátor by asi ustrážil vytrhnutie známky z hárčeka bez poškodenia.

Spracovanie tohoto takmer detektívneho príbehu by nebolo možné bez aktívnej účasti pána Pavla Vavřínu z PTC Praha, pani Mgr. Jarmily Ďurišovej a pani Mgr. Moniky Poliakovej, odborných kurátoriek z Poštového múzea v Banskej Bystrici, za čo im úprimne ďakujem.

Ing. Miroslav Gerec